

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας»

(2013/C 218/03)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ σημειώνει ότι:

- Όπως έχει ήδη καταδειχθεί από πολλά φαινόμενα της ψηφιακής κοινωνίας, η σημαντική μεταβολή λαμβάνει χώρα από τη βάση προς την κορυφή, η δε διάχυτη νοοτροπία της «επιχειρηματικής διαδικασίας ανακάλυψης» είναι εξαιρετικά σημαντική.
- Οι κοινότητες καινοτομίας λειτουργούν ως οικοσυστήματα μέσω της συστημικής δικτύωσης αξιών σε έναν κόσμο χωρίς σύνορα.
- Οι περιφέρειες χρειάζονται νέα πεδία δράσης που να αποτελέσουν επίκεντρο συν-δημιουργίας της καινοτομίας. Τα πεδία αυτά θα μπορούσαν να περιγραφούν ως «κήποι καινοτομίας» και «πλατφόρμες προκλήσεων», ο συνδυασμός των οποίων δημιουργεί πρωτότυπους χώρους εργασίας για τη διαμόρφωση του μέλλοντος.
- Η ΕτΠ επικροτεί τις νέες επενδύσεις στην ανοικτή καινοτομία και στον πληθοπορισμό. Αυτές είναι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έξυπνη πόλη και τη συμμετοχή των πολιτών.
- Η έννοια των «συνδεδεμένων έξυπνων πόλεων» πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω και να επεκταθεί σε όλη την Ευρώπη.
- Η ΕτΠ ενθαρρύνει την Επιτροπή να δημιουργήσει προγράμματα «επιχειρηματικής διαδικασίας ανακάλυψης», προκειμένου να αναληφθούν δράσεις σε διαφορετικά επίπεδα και να αναγνωριστεί ο τρόπος αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης των τοπικών αναγκών και εφαρμογής σε ευρωπαϊκή κλίμακα.
- Κυκλική οικονομία γνώσης: τα αποτελέσματα των προγραμμάτων και των έργων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εθνικών φορέων χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας πρέπει να επαναχρησιμοποιούνται.
- Οι κύριοι πρωτοπόροι στην ανάπτυξη και τη διαχείριση πανευρωπαϊκών έργων θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από τον Ορίζοντα 2020 και από τους πόρους συνοχής, με στόχο, μεταξύ άλλων, να δοκιμάζονται οι αποδοτικές μέθοδοι και τα αποτελεσματικά εργαλεία στην πρακτική συνεργασία και διασυνοριακή μάθηση.

Εισηγητής

Ο κ. Markku MARKKULA (FI/EPP), Μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου του Espoo

I. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΝΟΪΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

1. Κατόπιν αιτήματος της Ιρλανδικής Προεδρίας, η Επιτροπή των Περιφερειών καταρτίζει τεκμηριωμένες προτάσεις βάσει μελέτης για την ενίσχυση της καινοτομίας και τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας. Στόχος της συγκεκριμένης εντολής είναι η υποβολή προτάσεων σχετικά με (1) τα μέτρα που απαιτούνται από τις περιφέρειες και τους λοιπούς φορείς τους και (2) τα μέτρα που απαιτούνται από τα προγράμματα, τη χρηματοδότηση και τις λοιπές δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Ο στόχος της Ιρλανδικής Προεδρίας μπορεί μόνο να επιτευχθεί με την απαρίθμηση και την περιγραφή ενός φάσματος μέτρων που θα πρέπει να υλοποιηθούν παράλληλα και τα οποία συνδέονται με την ανάγκη μεταβολής της εργασιακής νοοτροπίας υπό ευρεία έννοια. Η δραστηριότητα στην ΕΕ και στα περισσότερα κράτη μέλη της, καθώς και στις περιφέρειες, χαρακτηρίστηκε κατά τα τελευταία χρόνια από την παραγωγή τεράστιου αριθμού εκθέσεων και σχεδίων υψηλής ποιότητας. Τα προγράμματα και τα σχέδια των εμβληματικών πρωτοβουλιών της ΕΕ που καταρτίζονται από διάφορες Γενικές Διευθύνσεις είναι αδιαμφισβήτητα καλά καθαυτά, ωστόσο είναι απλώς σχέδια και δεν εγγυώνται την αλλαγή νοοτροπίας που απαιτείται σε πρακτικό επίπεδο στις περιφέρειες της Ευρώπης. Όπως έχει ήδη καταδειχθεί από πολλά φαινόμενα της ψηφιακής κοινωνίας, η σημαντική μεταβολή λαμβάνει χώρα από τη βάση προς την κορυφή, η δε διάχυτη νοοτροπία της «επιχειρηματικής διαδικασίας ανακάλυψης» είναι εξαιρετικά σημαντική. Ο όρος «επιχειρηματίας» δεν είναι κατάλληλος στο πλαίσιο αυτό, διότι πολύ συχνά ερμηνεύεται υπό στενή έννοια. Η εν λόγω ανακάλυψη σημαίνει επίσης περισσότερα πράγματα από την καινοτομία. Πρόκειται μάλλον περισσότερο για νέα δραστηριότητα — εξερεύνηση, πειραματισμός και μάθηση σχετικά με όσα θα έπρεπε να πράξει ένας κλάδος ή ένα υποσύστημα ως προς την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία για τη βελτίωση της κατάστασής του. Επιχειρηματική ανακάλυψη σημαίνει πειραματισμός, ανάληψη κινδύνων και επίσης αποτυχία. Σημαίνει ότι τα άτομα συχνά συνεργάζονται με άλλους σε δίκτυα, αξιολογούν τις εναλλακτικές λύσεις, καθορίζουν στόχους και δημιουργούν καινοτομίες με ανοικτό πνεύμα. Με την εξέλιξη αυτή καθίσταται επίσης απαραίτητο να αποκτήσουν οι πολίτες, οι κοινότητες και οι επιχειρήσεις τη δυνατότητα να εκφράζουν τη γνώμη τους διότι, παραδοσιακά, θεωρούν ότι οι απόψεις τους δεν εισακούονται.

3. Δεδομένου ότι η παρούσα γνωμοδότηση αφορά την αύξηση της καινοτομίας και τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας, ιδίως με τη βοήθεια ενωσιακών προγραμμάτων, οι ακόλουθες πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές και προτάσεις καταδεικνύουν ότι οι απαιτούμενες αλλαγές είναι εφικτές. Στην Ευρώπη, είναι απαραίτητα τα εξής:

- i. η στήριξη των επιδιωκόμενων στόχων ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας έως το 2020, ιδίως μέσω των συνεχών επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση·
- ii. η ανάδειξη της σημασίας της εξισορρόπησης της τεχνολογικής, σχεδιαστικής και κοινωνικής καινοτομίας τόσο στον δημόσιο

όσο και τον ιδιωτικό τομέα, πράγματα που επηρεάζονται από τη ριζική ψηφιοποίηση·

- iii. η επιδίωξη της κοινωνικής καινοτομίας, με ζωντανά εργαστήρια, «κλίνες δοκιμών» και ανοικτές μεθόδους καινοτομίας στην περιφερειακή πολιτική καινοτομίας, με τη συμμετοχή των πολιτών·
- iv. η ανάδειξη του ρόλου ενός τοπικού και περιφερειακού περιβάλλοντος που υποστηρίζει την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και των επιχειρήσεων·
- v. η εφαρμογή του τριγώνου της γνώσης ως βασικής αρχής της ευρωπαϊκής πανεπιστημιακής μεταρρύθμισης (μεγαλύτερες συνεργείες μεταξύ της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας)·
- vi. η υπογράμμιση του καθοριστικού ρόλου των ερευνητικών υποδομών σε συστήματα καινοτομίας βασιζόμενα στη γνώση·
- vii. η μεγαλύτερη έμφαση στην ενεργό χρήση των καινοτόμων δημόσιων συμβάσεων, σε συνδυασμό με την απλούστευση των διαδικασιών·
- viii. η υπογράμμιση της σημασίας της πανευρωπαϊκής συνεργασίας και των διακρατικών προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ περιφερειών που βασίζονται στην υποστήριξη της καινοτομίας και τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης·
- ix. η ανάδειξη του δυναμικού της διασυνοριακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των εισερχόμενων στην ΕΕ και των εξερχόμενων από αυτήν επενδύσεων·
- x. η βελτίωση των δεξιοτήτων καινοτομίας και η ενθάρρυνση νέας νοοτροπίας καινοτομίας βασιζόμενης στον διάλογο, τη συνεργασία και τη συν-δημιουργικότητα, αντλώντας διδάγματα από τις βέλτιστες πρακτικές·
- xi. η ενθάρρυνση των δραστηριοτήτων από τη βάση στην κορυφή: συν-δημιουργία, κοινός σχεδιασμός και συμπαραγωγή, εργασία στο πλαίσιο πραγματικών συνεργασιών τεχνογνωσίας, αντί για την απλή έκκληση προς τις κυβερνήσεις να δημιουργήσουν νέες «λύσεις» για τους πολίτες. Αυτή η ευρεία συνεργασία, που περιλαμβάνει και άτομα από τις τοπικές κοινότητες, είναι επίσης απαραίτητη για την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών στην πραγματική ζωή, σε διαφορετικούς πολιτισμούς ανά την Ευρώπη·

xii. η συμμετοχή επιχειρηματικών συμφερόντων όχι μόνο στον τομέα της καινοτομίας, αλλά «στην καινοτομία για τη δημιουργία πλούτου», όπου ο πλούτος έχει ευρύτερο νόημα πέρα από το απλό κέρδος και αφορά τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάπτυξη ενός ευτυχισμένου και υγιούς κόσμου.

Ωστόσο, αυτές οι προσεγγίσεις δεν επαρκούν: η ουσία της καινοτομίας πρέπει να διερευνηθεί διεξοδικότερα.

II. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

4. Τα μέτρα υλοποίησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» δεν έχουν αποφέρει αρκετά όσον αφορά τις δράσεις καινοτομίας. Σε επίπεδο ΕΕ έχουν παραχθεί πολλές χρήσιμες προτάσεις και πολύ χρήσιμο υλικό. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να μετακινηθεί η εστίαση της χρηματοδότησης και των προγραμμάτων της ΕΕ σε πρακτικές δράσεις σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

5. Πρέπει να επιτευχθεί στενή συνεργασία μεταξύ των σχεδίων E&A και των προγραμμάτων που σχετίζονται με τη δημιουργία, την απόδοση και την αποτελεσματικότητα των τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας. Προς τούτο, απαιτούνται νέα είδη ευρωπαϊκής ερευνητικής σύμπραξης. Η ανανέωση και ο μετασχηματισμός βασίζονται συχνά σε έννοιες συντονισμένης συνεργασίας και καινοτόμου και αποτελεσματικής χρήσης βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. Η μεγαλύτερη δυνατότητα πρόσβασης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στις τελευταίες θα βελτιστοποιήσει και θα αναπτύξει περαιτέρω την ικανότητά τους να παράγουν αξιοποιήσιμα αποτελέσματα και πραγματικό αντίκτυπο. Με ενωσιακή χρηματοδότηση των περιφερειακών συμπράξεων και συνεργασία βάσει της έξυπνης εξειδίκευσης, οι εν λόγω τεχνολογίες μπορούν να αποτελέσουν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής διασυννοριακής καινοτομίας και περιφερειακές πλατφόρμες κοινωνικής καινοτομίας.

6. Αλλαγή νοοτροπίας: η ψηφιοποίηση έχει ήδη επιφέρει δραματικές μεταβολές. Οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς λήψης αποφάσεων θα πρέπει να αδράξουν τις διαθέσιμες ευκαιρίες, με πρώτη και κύρια τη μεταρρύθμιση των διαδικασιών παροχής υπηρεσιών. Παράλληλα, θα πρέπει να προωθηθούν η ευρεία διάδοση των ψηφιακών υπηρεσιών στον δημόσιο τομέα, η ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων όλων των πολιτών, καθώς και η επιχειρηματικότητα νέων επιχειρήσεων και υψηλής ανάπτυξης που δημιουργεί κινητές εφαρμογές.

7. Η ψηφιοποίηση αποτελεί κινητήρια δύναμη της αλλαγής και η σύγκλιση στον τομέα των ψηφιακών υπηρεσιών επιταχύνεται. Τα νέα επιχειρηματικά οικοσυστήματα και τα πεδία δημιουργίας αξίας ορίζονται συχνά από τις νέες καταναλωτικές τάσεις — ως αποτέλεσμα του ανοικτού σχεδιασμού με επίκεντρο τον χρήστη. Αμφισβητούν δε τις προσεγγίσεις κατιουσών δομών που μας κληροδότησε ο παλιός, αναλογικός κόσμος. Αν και η ψηφιοποίηση καθιστά την ανάπτυξη των υπηρεσιών πιο παγκόσμια από ποτέ, η θέση της Ευρώπης δεν είναι ιδανική: δεν έχουμε την πρωτοπορία στον εν λόγω διεθνή αγώνα δρόμου.

8. Οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στις βέλτιστες διαθέσιμες υπηρεσίες, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Η με αυτόν τον τρόπο ανάπτυξη και παραγωγή υπηρεσιών τα επόμενα χρόνια θα αντικαταστήσει σημαντικό αριθμό παραδοσιακών υπηρεσιών, για τις οποίες η «φυσική παρουσία»

είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντας της υπηρεσίας. Δεν υφίσταται πλέον η ανάγκη ύπαρξης εξοπλισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών σε κάθε σημείο. Αυτό θα αφορά επίσης τη διαχείριση και την ανάπτυξη υπηρεσιών ΤΠΕ και την παγκόσμια δικτυακή συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, δημόσιας διοίκησης και άλλων κοινοτήτων. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει την εν λόγω εξέλιξη, γνωστή ως e-leadership (ηλεκτρονικές ηγετικές ικανότητες), μέσω προγραμμάτων ενεργού σύμπραξης.

9. Δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις κοινωνικές προκλήσεις μέσω μικρών προσαρμογών και συμβατικών μεθόδων διαχείρισης. Η ενίσχυση του κεφαλαίου ανανέωσης είναι καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας: η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η πίστη στην καινοτομία και τη μεταρρύθμιση αποτελούν επίσης παράγοντες επιτυχίας για τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς λήψης αποφάσεων. Παράλληλα, τα ανελαστικά διοικητικά συστήματα διακυβέρνησης πρέπει να αποκτήσουν πιο ανοικτό χαρακτήρα, ούτως ώστε να αφήνουν περισσότερα περιθώρια για την προώθηση της δημιουργικότητας από την πλευρά των αρμοδίων για τη λήψη αποφάσεων.

10. Στο επίκεντρο της περιφερειακής πολιτικής για την καινοτομία βρίσκονται άνθρωποι με ζήλο. Οι άνθρωποι δημιουργούν τις καινοτομίες: κατά συνέπεια, η καινοτομία αποτελεί, πρωτίστως, ανθρώπινη και κοινωνική διαδικασία. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την καινοτομία δεν περιορίζονται στα πλαίσια των οργανισμών: οι σημαντικότεροι παράγοντες της διαδικασίας καινοτομίας στα διάφορα στάδια προκύπτουν συχνά μέσω των ανθρώπινων σχέσεων σε διάφορα επίπεδα.

11. Η έρευνα πρέπει να ικανοποιεί τόσο τις βραχυπρόθεσμες όσο και τις μακροπρόθεσμες ανάγκες. Μικρό μόνο ποσοστό πόρων, επιχειρήσεων και άλλων κοινοτήτων αξιοποιούν βέλτιστα τα αποτελέσματα της έρευνας. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι μόνο μικρός αριθμός ερευνητών ξέρουν πώς να κάνουν τη γνώση τους και τα αποτελέσματα της έρευνας ενδιαφέροντα και χρήσιμα για τις δημόσιες αρχές, τη βιομηχανία και άλλους όσον αφορά την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Η Ευρώπη πρέπει επίσης να προβεί σε μειζόνες πολιτιστικές αλλαγές και να εστιάσει εκ νέου το ενδιαφέρον της στη χρηματοδότηση, προκειμένου να διασφαλίσει την ενεργό εφαρμογή των τελευταίων ερευνητικών ευρημάτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ΕτΠ θεωρεί ότι οι ΜΜΕ αποτελούν σημαντικό καταλύτη για την εισαγωγή στην αγορά των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω συγκεκριμένων εφαρμογών. Θεωρεί απαραίτητο να διευκολυνθεί η καλύτερη πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση μέσω επενδύσεων για τη σύσταση νέων επιχειρήσεων, μέσω κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και μέσω ενός απλούστερου κανονιστικού πλαισίου.

12. Η εστιασμένη μετατροπή της έρευνας σε πράξη απαιτεί αμοιβαία καλή κατανόηση της υφιστάμενης έρευνας και των θεμάτων που συζητούνται, καθώς και του τρόπου με τον οποίο η σχετική έρευνα μπορεί να επηρεάσει τοπικά και περιφερειακά ζητήματα. Συνεπώς, απαιτείται ένα νέο είδος τριγώνου της γνώσης, το οποίο να συνδέει τον κόσμο της έρευνας και της επιστήμης με τον κόσμο των επιχειρήσεων και της κυβέρνησης μέσω μιας διαδραστικής υπηρεσίας μεσολάβησης. Προς τούτο απαιτείται περαιτέρω ανάπτυξη και ενεργός εφαρμογή της έννοιας του τριγώνου γνώσης της ΕΕ για την ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου των πανεπιστημίων.

13. Η επιστημονική και τεχνολογική έρευνα, καθώς και η ενεργός εφαρμογή των ιδεών που στηρίζονται σε αυτή, επιτρέπουν την πρωτοπορία. Ταυτόχρονα, η θεώρηση της καινοτομίας πρέπει να διευρυνθεί και να περιλαμβάνει όχι μόνο την τεχνολογική καινοτομία, αλλά και την καινοτομία στις διαδικασίες, τις επιχειρήσεις, τις υπηρεσίες, τον σχεδιασμό, την καινοτομία τόσο στον δημόσιο τομέα όσο και στην κοινωνία, για την αλλαγή νοοτροπίας των κοινοτήτων, καθώς και την κοινωνική καινοτομία, για τον εκσυγχρονισμό ευρύτερων διαδικασιών και δομών. Είναι ζωτικής σημασίας η εσωτερική ευρηματικότητα, η ευρύτερη θεώρηση της καινοτομίας, όχι μόνο στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά και στον δημόσιο τομέα.

14. Δεδομένου ότι σε ορισμένες περιφέρειες και δη στις αγροτικές, ο δημόσιος τομέας είναι φορέας αλλαγών και καθοριστικός παράγοντας ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού, θα πρέπει να δοθεί έμφαση τόσο στην καινοτομία στον δημόσιο τομέα καθ'αυτόν, όσο και στην αναθεώρηση της διαδικασίας διαχείρισης των κρατικών θεσμικών οργάνων. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στις εν λόγω περιφέρειες να καλύψουν το χαμένο έδαφος.

15. Κυκλική οικονομία γνώσης: τα αποτελέσματα των προγραμμάτων και των έργων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εθνικών φορέων χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας πρέπει να επαναχρησιμοποιούνται.

16. Η κυκλική οικονομία είναι μια οικονομία όπου τίποτα δεν απορρίπτεται ούτε χάνεται· τα πάντα κυκλοφορούν και επαναχρησιμοποιούνται, ώστε η αξία τους να μη χάνεται, αλλά να ενισχύεται. Ο όρος πηγάζει από νέες προσεγγίσεις αναφορικά με μελλοντοστραφείς έννοιες της βιώσιμης ανάπτυξης. Σε μια κυκλική οικονομία γνώσης, τα αποτελέσματα των ερευνητικών προγραμμάτων και των ολοκληρωμένων έργων –ιδέες, γνώσεις, συστάσεις, υλικό, μέθοδοι, πρακτικές προτάσεις, πρωτότυπα και εφευρέσεις– μπορούν να ανακαλυφθούν εκ νέου, να χρησιμοποιηθούν και να εφαρμοστούν σε τρέχοντα προγράμματα και έργα σε σχετικούς και συναφείς τομείς. Η ΕτΠ τονίζει εκ νέου τις οικονομικές ευκαιρίες και τις ευκαιρίες καινοτομίας που παρέχουν η βιοοικονομία και οι ΤΠΕ για τις πόλεις και τις περιφέρειες εφόσον αποτελούν καθοριστικά στοιχεία της ευφούς, αειφόρου και οικολογικής ανάπτυξης⁽¹⁾.

17. Στρεφόμενοι προς την κυκλική οικονομία γνώσης, εθνικοί φορείς χρηματοδότησης θα μπορούσαν να συμβουλευτούν και να ερευνήσουν τα αποτελέσματα εγχειρημάτων που ολοκληρώθηκαν τα τελευταία 5-10 χρόνια και να αποκαλύψουν τα μυστικά τους για να επαναχρησιμοποιηθούν σε νέα περιφερειακά και εθνικά πλαίσια. Οι Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής θα μπορούσαν να πράξουν ανάλογα, καθιστώντας τα αποτελέσματα ευρύτερα διαθέσιμα σε διάφορους τομείς, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές προκλήσεις. Η πανεπιστημιακή έρευνα θα μπορούσε να συσχετισθεί πιο άμεσα με τα ενδιαφέροντα των φορέων πολιτικής και των ομάδων έργου. Τα αποτελέσματα από όλους αυτούς τους τομείς θα μπορούσαν να αναθεωρηθούν προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, οι δε νέες ιδέες, το υλικό και οι μέθοδοί τους να καταστούν άμεσα εφαρμόσιμες στην ανάπτυξη περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας σε όλη την Ευρώπη.

18. Ενα ενεργό και τονωτικό περιβάλλον δημιουργείται μέσω της συνδυασμένης δράσης πολλών και ποικίλων παραγόντων. Οι καινοτόμοι άνθρωποι επιθυμούν διακαώς να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις, έργα και δραστηριότητες εν γένει, εφόσον αυτές υποστηρίζονται από καλές ιδέες και μεθόδους, καθώς και από αποτελεσματικές και καινοτόμες εφαρμογές της ΕΑΚ.

19. Παράγοντες αβεβαιότητας, αμφιβολίες και εντάσεις υφίστανται σε όλες τις διαπροσωπικές δραστηριότητες. Το ζήτημα είναι η μετατροπή των εντάσεων ούτως ώστε να λειτουργήσουν ως πηγή δημιουργικότητας και καινοτομίας και να πληρούνται οι αρχές της μαθησιακής οργάνωσης. Η δημιουργική διαδικασία καθαυτή καθίσταται εκδήλωση δημιουργικής έντασης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αλλάξει τη λειτουργία των συστημάτων ή τα συστήματα στο σύνολό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν μέθοδοι και έννοιες που να αυξάνουν τον όγκο της μάθησης, την ποιότητά της και να βελτιώνουν τη βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη. Η αξιοποίηση της γνώσης και οι διαδικασίες δημιουργίας ικανοτήτων, καθώς και η αξιοποίηση της γνώσης στην οργανωσιακή κατάρτιση, αποτελούν έννοιες που καθίστανται σημαντικές, ενώ το ίδιο ισχύει και για την εξερεύνηση και τη συν-δημιουργία γνώσης.

20. Οι περιφέρειες χρειάζονται νέα πεδία δράσης που να αποτελέσουν επίκεντρο συν-δημιουργίας της καινοτομίας. Τα πεδία αυτά θα μπορούσαν να περιγραφούν ως «κίτρινη καινοτομία» και «πλατφόρμες προκλήσεων», ο συνδυασμός των οποίων δημιουργεί πρωτότυπους χώρους εργασίας για τη διαμόρφωση του μέλλοντος. Τα εν λόγω στοιχεία είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων –από τις μικρές τοπικές προκλήσεις έως τις μείζονες κοινωνικές προκλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Απαιτείται, συνεπώς, δραστηριότητα ΕΑΚ που θα κατευθύνει και θα δημιουργεί πρωτότυπα (1) χωρικών διατάξεων με φυσικές, πνευματικές και εικονικές διαστάσεις και (2) εργαλείων συντονισμού και διαχείρισης της γνώσης τα οποία απαιτούνται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων.

21. Η προσέγγιση του Τριπλού Ελικα που υποστηριζόταν στο παρελθόν δεν είναι αρκετά δυναμική για να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις. Πλέον χρειάζεται τουλάχιστον ένας Τετραπλός Ελικας, στον οποίο η κοινότητα να αποτελεί το τέταρτο σκέλος. Η προσέγγιση θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί και απαιτείται εντατική προώθηση στις δραστηριότητες των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας προκειμένου να εκσυγχρονιστεί αυτή η λειτουργική έννοια και νοοτροπία.

22. Έχει ιδιαίτερη σημασία, από την πλευρά της Ευρώπης, η εξερεύνηση των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας και του ρόλου, της σημασίας, των δραστηριοτήτων, των χωρικών λύσεων και των παραγόντων επιτυχίας των κοινοτήτων και των οργανισμών που αναλαμβάνουν νέες και δυναμικές δραστηριότητες καινοτομίας στο πλαίσιο αυτών των οικοσυστημάτων. Τα νέα ιδρύματα καινοτομίας επικεντρώνονται στη νέα νοοτροπία και το περιβάλλον που απαιτείται για τον σχεδιασμό με γνώμονα τον χρήστη, τη συν-δημιουργία και την ταχεία παροχή κατευθύνσεων.

(¹) CdR 1112/2012 fin.

23. Αυτά τα νέα ιδρύματα, τα περισσότερα εκ των οποίων δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, αποτελούν ευέλικτες οντότητες με συνεργατική προσέγγιση. Στα παραδείγματα περιλαμβάνονται: τα φυτώρια και οι επιταχυντές (Incubators and Accelerators), τα ζωντανά εργαστήρια (Living Labs), οι επιχειρηματικοί κόμβοι (Entrepreneurial Hubs), τα εργαστήρια ανάπτυξης (Development Labs), τα εργαστήρια κοινωνικής καινοτομίας (Social Innovation Labs), τα εργαστήρια ψηφιακής παρασκευής (Fab Labs), τα εκπαιδευτικά εργαστήρια κοινωνικής καινοτομίας (Societal Innovation Learning Camps) και τα κέντρα μέλλοντος (Future Centers). Αυτά συνήθως λειτουργούν ως συνδεδεμένες οντότητες πανεπιστημίων, δήμων και επιχειρήσεων. Συνδυάζουν νέες, ανοικτές πρακτικές λειτουργίας, τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, νέες πρακτικές χρηματοδότησης και πνευματικών δικαιωμάτων, ευρύτερο δίκτυο ενδιαφερόμενων φορέων και επιχειρηματικότητα.

24. Η απλούστευση των διαδικασιών για καινοτόμες δημόσιες συμβάσεις είναι ουσιαστικής σημασίας για την ενίσχυση της ενεργού χρήσης αυτών. Υπάρχουν σχετικά επιτυχημένα παραδείγματα σε όλη την Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου. Τα παραδείγματα αυτά πρέπει να μελετηθούν, να προσαρμοστούν, να αναδειχθούν σε πρότυπα και να εφαρμοστούν.

III. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

25. Οι συζητήσεις σχετικά με τις μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις φαίνονται συχνά υπερβολικά αφηρημένες και απομακρυσμένες από τις πρακτικές ανησυχίες των βασικών ενδιαφερόμενων φορέων σε όλη την Ευρώπη –των ΟΤΑ, των ΜΜΕ και των απλών πολιτών. Ωστόσο, εκεί βρίσκεται η καινοτομία ισχύς της Ευρώπης. Οι μεγάλες προκλήσεις πρέπει να συνδεθούν ρητώς με τα ακανθώδη ζητήματα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και να αντιμετωπιστούν στο επίπεδο αυτό. Τούτο θα ενισχύσει την τοπική καινοτομία και θα οδηγήσει στην αξιοποίηση ανεξάντλητου δυναμικού που δεν χρησιμοποιείται, καθώς και στην αξιοποίηση της συλλογικής ευφυΐας. Οι πολίτες δεν είναι απλώς αυτοί που ωφελούνται από την καινοτομία, αλλά αποτελούν και βασικούς φορείς της διαδικασίας καινοτομίας. Χρειάζεται να επικεντρωθούμε περισσότερο στον λόγο για τον οποίο η εν λόγω ανάγκη για αλλαγή είναι πραγματική, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο θα ενθαρρύνει και θα παράσχει κίνητρα σε εκείνους που ακολουθούν την οδό της καινοτομίας. Θα πρέπει να δημιουργηθούν κοινωνικά προγράμματα στις περιφέρειες, τα οποία να αξιοποιούν τον διάλογο και τη συνεργασία, στοιχεία που καθίστανται δυνατά μέσω της ψηφιοποίησης και αποσκοπούν στην επίτευξη της απαιτούμενης κοινωνικής αλλαγής. Όλοι οι φορείς θα πρέπει να ενθαρρύνονται για την αντιμετώπιση μεγάλων κοινωνικών ελλείψεων και την εργασία προς την κατεύθυνση της επίτευξης της πρωτοπορίας και της αλλαγής.

26. Η ΕτΠ καλεί την Επιτροπή να δημιουργήσει προγράμματα για την υλοποίηση αυτών των αποκαλούμενων «μεγάλων κοινωνικών προκλήσεων» σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο: τί αποτελεί «μεγάλη κοινωνική πρόκληση» όσον αφορά τις εθνικές ανάγκες, τις περιφερειακές προτεραιότητες ή τα τοπικά ζητήματα; Τα εν λόγω προγράμματα, στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020 και άλλων ενωσιακών προγραμμάτων, θα πρέπει να επιτρέπουν στους πολίτες και στις μικρές επιχειρήσεις να ενημερώνουν την Επιτροπή για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, θα πρέπει δε να παρέχουν δυνατότητες (μεθόδους, περιβάλλοντα που τονώνουν την καινοτομία,

φορείς διευκόλυνσης) για τη μετατροπή των εν λόγω τοπικών προκλήσεων σε καινοτόμα προγράμματα στο κατάλληλο επίπεδο. Η ταχεία διαμόρφωση πρωτοτύπων αποτελεί απαραίτητη μέθοδο όσον αφορά το εν λόγω ζήτημα.

27. Η ΕτΠ προτείνει πειραματικές και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την επίτευξη της ταχείας διαμόρφωσης πρωτοτύπων για κάθε μία από τις «μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις», οι οποίες θα πρέπει να υλοποιηθούν σε διάφορες ευρωπαϊκές περιφέρειες εντός ενός συνδεδεμένου προγράμματος κοινής μάθησης. Επιπλέον πρέπει να ενισχυθεί η δικτύωση συνδεδεμένων έξυπνων πόλεων για πειραματική καινοτομία και μάθηση. Η Ευρώπη χρειάζεται πρωτοπόρες πόλεις, καθώς και αποτελεσματικά προγράμματα συνεργασίας για την προώθηση της καινοτομίας, η οποία θα εγγυάται την ανάπτυξη όλων των περιοχών, ανεξάρτητα από τη σημερινή τους κατάσταση. Τούτο προϋποθέτει ότι οι προκλήσεις θα πρέπει να μετατραπούν σε ζητήματα που αφορούν το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν ως καινοτόμες διαδικασίες αλλαγής σε τοπικό επίπεδο. Η μάθηση και η εμπειρία θα αποτελέσουν αντικείμενο ανταλλαγής μεταξύ των διαφόρων συμμετεχουσών περιφερειών και θα κωδικοποιηθούν μέσω της ταχείας υποβολής εκθέσεων με σαφές οπτικό υλικό και προσβάσιμη γλώσσα για ενεργό χρήση και από άλλους. Οι λύσεις που βρίσκονται σε μία περιφέρεια θα μπορούν στη συνέχεια να δοκιμαστούν και να επικυρωθούν στις υπόλοιπες συμμετέχουσες περιφέρειες και οι αποτελεσματικές λύσεις θα μπορούσαν να διαδοθούν σε άλλες περιφέρειες της Ευρώπης. Τα εν λόγω μέτρα θα χαρακτηρίζονται από ευελιξία και ορθή τοπική εφαρμογή με τρόπο που να ελαχιστοποιεί τη διοικητική επιβάρυνση στις επιχειρήσεις, στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στις δημόσιες αρχές και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

28. Η ΕτΠ δηλώνει στους περιφερειακούς φορείς λήψης αποφάσεων ότι η εν λόγω προσέγγιση, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της συνοχής και της τοπικής χρηματοδότησης μέσω συνεργειών με προγράμματα της ΕΕ, θα δημιουργήσει πρακτικές καινοτομίες για χρήση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Θα ενισχύσει επίσης την τοπική καινοτομία και θα συμβάλει στη δημιουργία ενός πνεύματος νοοτροπίας σε όλη την Ευρώπη.

29. Τα πανεπιστήμια διαδραματίζουν κείμενο ρόλο στην εξέλιξη αυτή. Δυστυχώς, με τις περικοπές των πόρων, τα πανεπιστήμια επιστρέφουν σε πολιτικές λιτότητας και σε παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας και έρευνας. Η εξωτερική δράση φαίνεται να μην αποτελεί πλέον προτεραιότητα. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητεί να υπάρξουν δραστηριότητες που να ενθαρρύνουν τα πανεπιστήμια να αναλάβουν ισχυρό κοινωνικό ρόλο και να χαράξουν προσεγγίσεις καθοδήγησης και μάθησης για τις απαραίτητες κοινωνικές και κοινωνιακές διαδικασίες αλλαγής.

IV. ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

30. Ο σύμφυτος ρόλος της έξυπνης εξειδίκευσης στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» έχει τονιστεί από το Συμβούλιο της ΕΕ, ιδίως στα συμπεράσματά του για την Ένωση Καινοτομίας. Ο ενωσιακός οδηγός έρευνας και στρατηγικών καινοτομιών για έξυπνη εξειδίκευση (RIS3) ορίζει τις εν λόγω στρατηγικές ως ολοκληρωμένα, τοποκεντρικά θεματολόγια οικονομικής μεταλλαγής.

31. Η ΕτΠ τονίζει ότι η έξυπνη εξειδίκευση αποτελεί πλαίσιο περιφερειακής πολιτικής για ανάπτυξη μέσω καινοτομίας. Αυτό που διαφοροποιεί την έξυπνη εξειδίκευση από τις παραδοσιακές πολιτικές για τη βιομηχανία και την καινοτομία είναι κυρίως η διαδικασία που ορίζεται ως «επιχειρηματική διαδικασία ανακάλυψης» — μία διαδραστική διαδικασία κατά την οποία οι μεν δυνάμεις της αγοράς και ο ιδιωτικός τομέας ανακαλύπτουν και παράγουν πληροφορίες σχετικά με νέες δραστηριότητες, η δε κυβέρνηση αξιολογεί τα αποτελέσματα και ενισχύει τους φορείς που είναι οι ικανότεροι για την αξιοποίηση του εν λόγω δυναμικού. Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης είναι σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό διαμορφωμένες από τη βάση προς την κορυφή σε σχέση με τις παραδοσιακές βιομηχανικές πολιτικές.

32. Η «πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης» (S3Platform) πρέπει να παρέχει μεγαλύτερη στήριξη σε δραστηριότητες τοπικού και περιφερειακού επιπέδου, με ιδιαίτερη έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Τούτο σημαίνει, πρωτίτως, στήριξη των διαδικασιών που βοηθούν στην αναγνώριση των δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας σε κάθε περιφέρεια. Σημαίνει επίσης παροχή των καλύτερων ευκαιριών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών και της πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστεί για τη χάραξη στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.

33. Η ΕτΠ υπογραμμίζει ότι η προσέγγιση RIS3 είναι σύμφωνη με τους στόχους και τα εργαλεία της πολιτικής της ΕΕ για τη συνοχή, προωθώντας την ανάπτυξη και την απασχόληση στις χώρες και τις περιφέρειες της ΕΕ. Προτείνει μία στρατηγική και έναν παγκόσμιο ρόλο για κάθε εθνική και περιφερειακή οικονομία, περιλαμβανομένων τόσο των περιφερειών που πρωτοπορούν, όσο και αυτών που υστερούν. Υιοθετεί μία ευρύτερη έννοια της καινοτομίας, ώστε να περιλαμβάνεται όχι μόνο η επένδυση στην έρευνα ή στον τομέα μεταποίησης, αλλά και η δημιουργία ανταγωνιστικότητας μέσω του σχεδιαστικού κλάδου και των δημιουργικών κλάδων, της αυξημένης ικανότητας καινοτομίας στον δημόσιο τομέα, της καινοτομίας στην κοινωνία και τις υπηρεσίες, των νέων επιχειρηματικών προτύπων και της πρακτικής καινοτομίας.

34. Η ΕτΠ υποστηρίζει θερμά την πρόταση της επιτροπής ITRE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να συμπεριληφθεί στις διατάξεις του προγράμματος Ορίζοντας 2020 το εξής: «Τα μέσα για τη διασύνδεση μεταξύ έρευνας, καινοτομίας και στρατηγικών ευφους εξειδίκευσης εφαρμόζονται τόσο στον Ορίζοντα 2020 όσο και στα Διαρθρωτικά Ταμεία προκειμένου να δημιουργηθούν αντικειμενικοί δείκτες για την ανάπτυξη αριστείας και τη διαμόρφωση του EXE».

35. Οι περιφέρειες και οι πόλεις θα πρέπει να συμπεριλάβουν την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία (EAK) στις προτεραιότητες της κύριας πολιτικής ατζέντας τους. Οι πόροι του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» και η χρηματοδότηση για τη συνοχή θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση των εννοιών, των εργαλείων και άλλων προϋποθέσεων μέσω των οποίων οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές μπορούν να προωθήσουν ενεργά την καινοτομία, να αναλάβουν κινδύνους και να επενδύσουν στην εφαρμογή της ΕΑΚ, με τρόπον ώστε να διαμορφωθεί η κατάλληλη περιφερειακή διάσταση.

36. Για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», είναι σημαντικό η πολιτική συνοχής της ΕΕ να συμβάλει στην ενίσχυση της βάσης δεξιοτήτων και της ικανότητας καινοτομίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και στην ανάπτυξη μέσω και συνεργειών για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών εντός της Ευρώπης. Τέτοια μέσα και συνεργασία χρειάζονται για την υλοποίηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Για να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος, η ΕτΠ συνιστά να αξιοποιηθούν πλήρως οι δραστηριότητες της πρωτοβουλίας INTERREG της ΕΕ και να χορηγηθούν σε αυτήν επαρκείς πόροι μέσω της δημιουργίας πλατφορμών αμοιβαίας μάθησης και της προώθησης διεθνών ανταλλαγών σχετικά με τις στρατηγικές καινοτομίας.

V. ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

37. Η έννοια της «έξυπνης πόλης» έχει αποτελέσει έναν από τους τομείς στους οποίους η ΕΕ έχει στρέψει το ενδιαφέρον της για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τα μέσα προς τον σκοπό αυτόν είναι οι επενδύσεις σε σύγχρονες υποδομές ΤΠΕ και ηλεκτρονικές υπηρεσίες, καθώς και σε ανθρώπινο και κοινωνικό κεφάλαιο. Μοχλοί της αλλαγής είναι, ιδίως, το σύνολο του περιφερειακού κεφαλαίου ανανέωσης και η αποτελεσματικότητα των οικοσυστημάτων καινοτομίας —που αποσκοπούν ιδίως στον εκσυγχρονισμό της νοοτροπίας συνεργασίας του τριπλού έλικα και στην αύξηση της περιφερειακής ανταπόκρισης μέσω της συμμετοχής των πολιτών. Η ΕτΠ σημειώνει την κρίσιμη σημασία που έχουν οι έξυπνες εφαρμογές οι οποίες λειτουργούν με ανοικτά και διαλειτουργικά συστήματα διεπαφής ψηφιακών υπηρεσιών· οι εν λόγω εφαρμογές αποτελούν τρόπο σύνδεσης ανθρώπων στις περιφέρειές τους και παγκοσμίως, καθώς και διασύνδεσης πόλεων σε ευρωπαϊκές συμπράξεις. Η έννοια των «συνδεδεμένων έξυπνων πόλεων» πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω και να επεκταθεί σε όλη την Ευρώπη.

38. Η ανάπτυξη και η παραγωγή έξυπνων υπηρεσιών προσαρμοσμένων τόσο στους τοπικούς πολιτισμούς όσο και στις τοπικές επιχειρήσεις και δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να αρχίσει στις περιφέρειες της ΕΕ ως μέρος της εφαρμογής της στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει οι δραστηριότητες ανάπτυξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο να υποστηρίζονται σταθερά από ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτεί η ΕΕ με στόχο την εξασφάλιση σε όλες τις περιφέρειες των βέλτιστων ερευνητικών δεδομένων, την επεξεργασία τους και την υποστήριξη της εφαρμογής τους σε διάφορες περιοχές.

39. Οι περιφέρειες θα πρέπει να προβούν στην εκπόνηση προγραμμάτων με στόχο τη δημιουργία πόλων καινοτομίας με διεθνή απήχηση. Τα προγράμματα θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να ενθαρρύνουν τις αστικές περιοχές να προβούν σε στρατηγικές επιλογές προτεραιότητας με βάση τη δική τους ταυτότητα, ζήτηση και διεπιστημονική γνώση και να ξεκινήσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες βασισμένες στη γνώση. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει τα προγράμματα να χρηματοδοτηθούν αφενός με πόρους των περιφερειών και αφετέρου με πόρους της ΕΕ και η δράση τους θα πρέπει να υποστηρίζεται από μια σειρά μέτρων, προγραμμάτων και χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ.

40. Η ΕτΠ τονίζει ότι ο βασικός παράγοντας επιτυχίας στις περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας είναι η αποτελεσματικότητα στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της υφιστάμενης παγκόσμιας ερευνητικής γνώσης και της πραγματικής πρακτικής εφαρμογής στις περιφέρειες. Οι δομές και οι διαδικασίες στις πόλεις και στις περιφέρειες πρέπει να αναπτυχθούν, ή και να μεταβληθούν ριζικά, σύμφωνα με τα τελευταία ερευνητικά αποτελέσματα. Για να αντιμετωπιστούν τα εν λόγω ζητήματα, η ΕτΠ θεωρεί ότι:

— Η Επιτροπή θα πρέπει να επικεντρωθεί, στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020, στις αλυσίδες αξίας και στα δίκτυα αξίας συνολικά. Αυτό σημαίνει την πραγματοποίηση περισσότερης έρευνας σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας και εφαρμογής των καινοτομιών σε πρακτικό επίπεδο, βάσει των τοπικών πολιτιστικών αξιών και προσεγγίσεων, προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένα αποτελέσματα για την ευημερία των πολιτών.

— Οι φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων θα πρέπει να επιδείξουν, με συνέπεια, το απαιτούμενο θάρρος, ούτως ώστε να επιδιώχουν τα βέλτιστα αποτελέσματα και να επιτευχθεί ριζική αλλαγή.

— Οι περιφέρειες και οι πόλεις θα πρέπει να δημιουργήσουν πρωτοποριακές πρωτοβουλίες των οποίων η φύση να είναι πραγματικά ευρωπαϊκή: πολυπολιτισμικές, ανθρωποκεντρικές, επικεντρωμένες στις κοινωνικές καινοτομίες και δυνατότητες, με στόχο να δημιουργηθούν καλύτερες δομές για την κοινωνία ευημερίας και να τεθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

— Τα πρακτικά παραδείγματα επιτυχημένων πρωτοβουλιών θα πρέπει να προβάλλονται και να διατίθενται ευρέως, ώστε άλλες περιφέρειες και πόλεις να μπορούν να διδαχθούν από τα πρακτικά αποτελέσματα και από τις αποτελεσματικές διαδικασίες περασμένων και εν εξελίξει προγραμμάτων.

— Οι δήμοι και οι περιφέρειες θα πρέπει να διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ευαισθητοποίησης των πολιτών ως προς την ανάγκη για καινοτομία, καθώς και στην ανάπτυξη ιδεών βάσει πληροφοριών που παρέχουν οι πολίτες, ούτως ώστε να δημιουργηθεί σταθερή βάση για την επιτυχή καινοτομία. Αυτό απαιτεί την πανευρωπαϊκή ανάπτυξη οικοσυστημάτων περιφερειακής καινοτομίας και αστικών καινοτομιών.

41. Η ΕτΠ γνωρίζει ότι η κοινωνική καινοτομία μπορεί να αυξηθεί σημαντικά με την τόνωση της συμμετοχής των πολιτών. Ειδικότερα, αυτό σημαίνει την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας με ανθρωποκεντρικό τρόπο: με «πληθοσκόπηση» (crowdsensing) και «πληθοπορισμό» (crowdsourcing). Σε έξυπνες πόλεις, η ανάπτυξη βασίζεται σημαντικά σε συμμετοχικές διαδικασίες από τη βάση προς την κορυφή, στην καταγραφή της δυναμικής όλων των μορφών κοινωνικών δραστηριοτήτων και στην ατομική και κοινή ευθύνη –πολύ περισσότερο από ό,τι σε παραδοσιακές, κατιούσες υπηρεσίες που παρέχονται από πόλεις. Η βασική αλλαγή συνίσταται στην άμεση συμμετοχή των πολιτών στις κοινωνικές διαδικασίες μέσω πλατφορμών παραγωγής δεδομένων και ανταλλαγής περιεχομένου. Οι πολίτες μπορεί να θεωρηθεί ότι διαδραματίζουν τον ρόλο του φορέα αλλαγής μέσω της καταγραφής, της αναφοράς ή και της μέριμνας για διάφορες δραστηριότητες.

42. Η ΕτΠ επικροτεί τις νέες επενδύσεις στην ανοικτή καινοτομία και στον πληθοπορισμό. Αυτές είναι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έξυπνη πόλη και τη συμμετοχή των πολιτών. Ο πληθοπορισμός είναι μέθοδος συμμετοχής, σύμφωνα με την οποία οι εταιρίες, οι πόλεις και οι λοιποί οργανισμοί αναζητούν τη συμβολή ομάδων ανθρώπων, είναι δε εν προκειμένω εξαιρετικά σημαντικός. Ένας άλλος παράγοντας είναι η ανεπαρκής γνώση –και κατανόηση– των διαφόρων ορθών πρακτικών, του τρόπου και του σκεπτικού λειτουργίας τους.

43. Η ΕτΠ αναγνωρίζει την ανάγκη για στενή συνεργασία μεταξύ διαφόρων επιπέδων της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών και σημειώνει ότι αυτή δημιουργείται ήδη σε διάφορες πόλεις και περιφέρειες σε όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, οι πόλεις και οι περιφέρειες δεν είναι αποτελεσματικές στην εφαρμογή ορθών πρακτικών: ελπιδοφόρα πιλοτικά προγράμματα τείνουν να παραμένουν σε τοπικό επίπεδο, χωρίς να επιτυγχάνεται το μέγιστο όφελος για τους χρήστες και χωρίς να παρέχονται επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις εταιρίες προμήθειας. Η εν λόγω ανεπαρκής εφαρμογή σε ευρύτερη κλίμακα οφείλεται στον περίπλοκο χαρακτήρα πολλών αστικών καινοτομιών, καθώς και στο πλαίσιο υιοθέτησής τους.

44. Η ΕτΠ συνιστά να δημοσιεύσει η Επιτροπή προσκλήσεις υποβολής προσφορών για αστικές καινοτομίες. Στο επίκεντρο θα πρέπει να τίθεται η δημιουργία νέων συνεργατικών μοντέλων για την εύρεση νέων λύσεων αντιμετώπισης της αστικής ανάπτυξης και των αναγκών για υπηρεσίες, καθώς και η εφαρμογή σε ευρύτερη κλίμακα και η ανταλλαγή των εν λόγω καινοτομιών λύσεων με άλλες πόλεις και περιφέρειες. Σε αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνονται νέα είδη συνεργασίας μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων, εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και κυβερνήσεων. Αυτό αφορά τόσο τις ευκαιρίες όσο και τις προκλήσεις. Οι πολίτες σε όλη την Ευρώπη αναλαμβάνουν ήδη πρωτοβουλίες για τη μεταβολή του περιβάλλοντός τους και πειραματίζονται με νέες μορφές συνεργασίας. Στις ευκαιρίες περιλαμβάνονται η προαγωγή μιας πλούσιας και ενεργού ζωής στις τοπικές κοινότητες, η κινητοποίηση μεγάλου αριθμού εθελοντών καθώς και ο μεγάλος αριθμός επακόλουθων πρωτοβουλιών. Οι εν λόγω δραστηριότητες θα πρέπει να αποσκοπούν στην ανακάλυψη νέων μορφών συνεργασίας και στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ υφιστάμενων εταιρικών σχέσεων, ούτως ώστε να καταστούν πιο ανοικτές στην ανακάλυψη της καινοτομίας, βασίζονται δε σαφέστερα στην αξιοποίηση των παγκόσμιων πόρων γνώσης και στην αμοιβαία μάθηση. Χρειάζεται προβολή των επιτυχημένων παραδειγμάτων σε παρόμοιες περιοχές της Ευρώπης.

VI. ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΩΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ

45. Μία μεγάλη πρόκληση για την γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας είναι απαγκίστρωση από τα διαρθρωτικά στεγανά, εντός των οποίων αντιμετωπίζονται τα ζητήματα και οι προκλήσεις. Τα κοινωνικά προβλήματα δεν περιορίζονται σε διοικητικά στεγανά, ούτε μπορούν να αντιμετωπιστούν από μεμονωμένα έργα ή εθνικά και περιφερειακά υπουργεία. Τα παραδοσιακά έργα –ακόμα και τα μεγάλα– δεν αποτελούν λύση. Η Ευρώπη πρέπει να απελευθερωθεί από τη σκέψη και τη λειτουργία εντός στεγανών: η νέα ανάπτυξη και οι νέες θέσεις εργασίας προκύπτουν από την ανοικτή καινοτομία και τα δίκτυα αξιών. Η Ευρώπη πρέπει να δημιουργήσει μια διατομεακή νοοτροπία, η οποία να προσανατολίζεται προς την επιχειρηματική διαδικασία ανακάλυψης με στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων με συστημικό τρόπο. Τα συνυφασμένα προβλήματα απαιτούν συστημικές λύσεις.

46. Η ΕτΠ σημειώνει ότι στα πανεπιστημιακά εργαστήρια σε όλη την Ευρώπη, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, σημειώνονται εντυπωσιακές εξελίξεις, με τις οποίες αντιμετωπίζονται μείζονες κοινωνικές και βιομηχανικές προκλήσεις. Ωστόσο, τα βέλτιστα εργαστήρια για επαναστατικές καινοτομίες σήμερα δεν είναι πλέον οι παραδοσιακές πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις, αλλά τα περιφερειακά οικοσυστήματα καινοτομίας που λειτουργούν ως «κλίνες δοκιμών» για την ταχεία κατασκευή πρωτοτύπων από πολλά είδη καινοτομιών που προσανατολίζονται στον χρήστη, βάσει συστημάτων που μπορούν να μεταβληθούν και να εφαρμοστούν σε ευρεία κλίμακα. Για τη μετατροπή των επιστημονικών και τεχνολογικών ερευνητικών αποτελεσμάτων σε ισχυρές ροές νέων προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών, η Ευρώπη θα πρέπει να ενθαρρύνει την καινοτομία σε συστήματα παραγωγής που διαφέρουν από την παραδοσιακή κατασκευή. Αυτό απαιτεί επίσης να διασφαλιστεί η αμοιβαία κατανόηση των απαιτήσεων, ερωτημάτων και ευκαιριών σε όλους τους τομείς των επιχειρήσεων, της επιστήμης και της διακυβέρνησης.

47. Η ΕτΠ ζητεί περισσότερες δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με τους τρόπους προαγωγής της καινοτομίας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης, πέραν των παρωχημένων δομών των τομέων και των συνεργατικών σχηματισμών, καθώς και τη σκέψη με όρους οικοσυστήματος, η οποία μπορεί να οργανωθεί, ούτως ώστε να ενισχυθούν οι δυνατότητες καινοτομίας των περιφερειών και να τονωθεί το επιχειρηματικό τους πνεύμα.

48. Η ΕτΠ τονίζει τη σημασία της χρηματοδότησης, σε ενωσιακό και περιφερειακό επίπεδο, της καινοτομίας και των οικοσυστημάτων παραγωγής με έντονα τοπικά, περιφερειακά ή διαπεριφερειακά χαρακτηριστικά. Η ευρεία πολιτική καινοτομίας δημιουργεί τις προϋποθέσεις για συστημικά λειτουργικά πρότυπα που συνδυάζουν, σε έναν διάλογο συν-δημιουργίας, τις ανάγκες των χρηστών, των καταναλωτών και των πολιτών, παράλληλα με τη γνώση, τη δημιουργικότητα και τις ικανότητες.

49. Υπάρχουν πολλοί τομείς εστίασης της έρευνας και της καινοτομίας που υποστηρίζουν τους μοχλούς της αλλαγής, οι οποίοι απαιτούνται επειγόντως κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020. Η ΕτΠ υπογραμμίζει τους ακόλουθους παράγοντες επιτυχίας για τη διαμόρφωση του μέλλοντος:

- Οι κοινότητες καινοτομίας λειτουργούν ως οικοσυστήματα μέσω της συστημικής δικτύωσης αξιών σε έναν κόσμο χωρίς σύνορα.
- Οι διαδικασίες καινοτομίας βασίζονται ιδιαίτερω στη ζήτηση και στον προσανατολισμό προς τους χρήστες και τους πελάτες, οι οποίοι είναι κρίσιμοι φορείς της καινοτομίας.
- Οι στρατηγικές καινοτομίας επικεντρώνονται στην αξιοποίηση της ανοικτής καινοτομίας και στην ενθάρρυνση των ατόμων και των κοινοτήτων προς την κατεύθυνση μίας επιχειρηματικής

νοοτροπίας, καθώς και της αποτελεσματικής χρήσης και δημιουργίας νέων ψηφιοποιημένων υπηρεσιών.

50. Οι εμπειρίες της ΕΕ από τον κοινό προγραμματισμό και τις διακρατικές συνεργασίες χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη, προκειμένου να ενισχυθούν οι περιφερειακές διαδικασίες που συνδυάζουν μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή για τις στρατηγικές προτεραιότητες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και την ευρωπαϊκή ερευνητική γνώση υψηλού επιπέδου. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει τη σημασία της αύξησης της χρηματοδότησης για την υλοποίηση περισσότερων ευρωπαϊκών εταιρικών σχέσεων και την περιφερειακή μάθηση με τη χρήση σύγκρισης, μέσω του INTERREG και άλλων παρεμφερών προγραμμάτων.

51. Η ΕτΠ ενθαρρύνει την Επιτροπή να δημιουργήσει προγράμματα «επιχειρηματικής διαδικασίας ανακάλυψης», προκειμένου να αναληφθούν δράσεις σε διαφορετικά επίπεδα και να αναγνωριστεί ο τρόπος αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης των τοπικών αναγκών και εφαρμογής σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Η σχετική χρηματοδότηση θα πρέπει να προέλθει από διάφορες πηγές: τον Ορίζοντα 2020, το COSME, τα Ταμεία Συνοχής και άλλες πηγές. Τα πιλοτικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν πολλές περιφέρειες μπορούν να ενισχύσουν τις δυνατότητες για διαπεριφερειακή μάθηση. Οι περιφέρειες στις οποίες υπάρχει πολιτιστικός συντονισμός –για παράδειγμα η περιφέρεια της Βαλτικής, η περιφέρεια του Δούναβη ή οι εξόχως απόκεντρες περιοχές– θα πρέπει να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων κοινών κοινωνικών προκλήσεων. Επιτυχίες καινοτομίας σε μία περιφέρεια μπορούν να δοκιμαστούν και να επικυρωθούν σε ορισμένες άλλες· οι αστικές καινοτομίες μπορούν να εφαρμοστούν σε περιφερειακή κλίμακα και στη συνέχεια να εφαρμοστούν σε άλλες περιφέρειες ολόκληρης της Ευρώπης. Στα εν λόγω έργα θα πρέπει να συμμετέχουν οι βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των ΜΜΕ, των ΜΚΟ και ιδίως όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

52. Το σχέδιο, στις διάφορες μορφές του, έχει συσχετισθεί με την επιχειρηματικότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το στρατηγικό σχέδιο σημαίνει την εφαρμογή γνωστών αρχών κατά την αναζήτηση λύσεων στις μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις, όπως η γήρανση του πληθυσμού και η κλιματική αλλαγή. Το σχέδιο είναι κάτι ευρύτερο από την οποιαδήποτε παροχή μορφής. Το σχέδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξεύρεση νέων προοπτικών όσον αφορά την επίλυση προβλημάτων, την αναγνώριση πιθανών μέτρων και την εξεύρεση λειτουργικών και πρακτικών λύσεων, χωρίς να σχηματίζονται τα στεγανά που χαρακτηρίζουν τον δημόσιο τομέα.

53. Το καινοτόμο σχέδιο παρέχει σημαντικές ευκαιρίες για την παραγωγή οικονομικών και πολιτισμικών οφελών στην κοινωνία. Οι περιφέρειες θα πρέπει να ενθαρρύνουν σχέδια που επικεντρώνονται στα οικοσυστήματα. Έμπειροι ερευνητές, εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου και διάφοροι επαγγελματίες του σχεδίου, καθώς και εταιρίες, πανεπιστήμια και άλλες κοινότητες, συνεργάζονται αποτελεσματικά σε αυτά τα οικοσυστήματα παράγοντας νέες πρωτοβουλίες. Με τον τρόπο αυτόν, όλοι συμμετέχουν ενεργά στο εγχείρημα βελτίωσης του επιπέδου δράσης και στην προώθηση του συνόλου της πολιτικής για την καινοτομία.

54. Η ΕτΠ καλεί τις περιφέρειες και τις πόλεις να χρησιμοποιούν καινοτόμες δημόσιες συμβάσεις για τη δημιουργία νέων καινοτομιών. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συνεργασία δημοσίου-ιδιωτικού τομέα στον πειραματισμό και την κατασκευή πρωτοτύπων, η δε αποδοχή της ανάληψης κινδύνου και της πιθανότητας αποτυχίας θα πρέπει να θεωρούνται επιχειρηματική επιλογή και όχι κοινωνικός εξευτελισμός. Οι δημόσιοι εκπρόσωποι των πόλεων και των περιφερειών θα πρέπει να αναπτύξουν μεθόδους και να ανταλλάσσουν εμπειρίες για τη διαχείριση των κινδύνων ανάλογων σχεδίων. Με την προώθηση ενός επιχειρηματικού πνεύματος πειραματισμού, παροχής κατευθύνσεων και διαμόρφωσης πρωτοτύπων, τα εν λόγω έργα θα αυξήσουν και την ισχύ αυτοοργάνωσης των ευρωπαϊών πολιτών.

VII. ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

55. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις της νέας περιόδου προγραμματισμού περιλαμβάνουν την επικέντρωση των έργων στις στρατηγικές προτεραιότητες της έξυπνης εξειδίκευσης, την απλουστευμένη διαχείριση έργων και τη στροφή σε πρωτοβουλίες πολύ μεγαλύτερης κλίμακας με τον στενό συντονισμό περισσότερων έργων. Μία ακόμη σημαντική αρχή είναι ο στενός συντονισμός μεταξύ του προγράμματος Ορίζοντα 2020 και της πολιτικής συνοχής, καθώς και η συνέργεια μεταξύ της χρηματοδότησης στο πλαίσιο αυτών των πολιτικών, αφενός, και της τοπικής/περιφερειακής χρηματοδότησης, αφετέρου.

56. Η ΕτΠ σημειώνει ότι η συνεπής εφαρμογή των εν λόγω αρχών για την υλοποίηση των προτάσεων που περιέχονται στην παρούσα γνωμοδότηση θα σημαίνει αναπόφευκτα την ένταξη του στόχου της χρηματοδότησης του Ορίζοντα 2020 στις ερευνητικές ανάγκες που καθορίζονται στις ενωσιακές περιφερειακές στρατηγικές RIS3, ούτως ώστε το πρόγραμμα Ορίζοντα να λειτουργήσει ως καταλύτης, να παράγει γνώση από την έρευνα και να αναπτύξει μεθοδολογικές έννοιες για την περιφερειακή ΕΑΚ. Οι βασικοί ερευνητικοί τομείς που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από τον Ορίζοντα 2020 θα πρέπει συνεπώς να εντοπιστούν από τις στρατηγικές RIS3.

57. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι είναι σημαντικό να εισακούεται το περιφερειακό επίπεδο κατά τον σχεδιασμό του συντονισμού των διαφόρων προγραμμάτων. Για την ανάληψη δράσης και την ενθάρρυνση της καινοτόμου δραστηριότητας σε περιφερειακό επίπεδο, είναι σημαντικό να εισακούονται από τις ΓΔ της Επιτροπής οι απόψεις των εκπροσώπων των περιφερειών, όπως είναι η ΕτΠ, κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τους ερευνητικούς τομείς. Επιπλέον, η υλική και η μεθοδολογική υποστήριξη για έργα που υλοποιούνται στις περιφέρειες με πόρους συνοχής, πέραν της συνήθους υποχρέωσης για ανταλλαγή πορισμάτων, θα πρέπει να προβλέπει την ενημέρωση για τους κανόνες υλοποίησης έργων του Ορίζοντα και τον τρόπο αξιοποίησης της σχετικής χρηματοδότησης. Η συνεργασία θα πρέπει να γίνεται ως εξής:

— Τα έργα του Ορίζοντα περιλαμβάνουν σχέδια περιφερειακής αδελφοποίησης που πρόκειται να υλοποιηθούν με πόρους συνοχής· στο πλαίσιο αυτό, ερευνητικά πορίσματα μεταφέρονται και

εφαρμόζονται ως πρακτική καινοτόμος δραστηριότητα. Δημιουργούνται έτσι πανευρωπαϊκά συστήματα συμπράξεων για έργα βάσει συνεργασίας και εμπιστοσύνης, τα οποία στοχεύουν ιδίως τους πυλώνες της Βιομηχανικής ηγετικής θέσης και των Κοινωνικών αλλαγών του Ορίζοντα και στο πλαίσιο των οποίων, με τη χρήση πόρων συνοχής, οι περιφέρειες επιδιώκουν να εφαρμόσουν τα τελευταία ερευνητικά πορίσματα σε τομείς στρατηγικής ανάπτυξης.

— Υπάρχει ιδιαίτερη ανάγκη για τέτοια συστήματα έργων κατά την ανάπτυξη της τεχνολογίας και των μεθόδων που χρειάζονται για τη δυναμική των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα τελευταία χρησιμεύουν τόσο ως τοπικά κέντρα ευρωπαϊκής δραστηριότητας καινοτομίας, όσο και ως φορείς διευκόλυνσης της καινοτομίας σε ολόκληρη την περιφέρεια. Βάσει περιφερειακών αποφάσεων, υποστηρίζουν επίσης τις δραστηριότητες καινοτομίας διαφόρων ομάδων-στόχων, όπως είναι οι μαθητές, οι φοιτητές ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι συνταξιούχοι.

— Τα εν λόγω περιφερειακά οικοσυστήματα καινοτομίας επικεντρώνονται σε θέματα που επιλέγονται σύμφωνα με περιφερειακές στρατηγικές αποφάσεις και οργανώνουν την καινοτομική δραστηριότητα των φορέων αλλαγής στις περιφέρειες. Άλλες δραστηριότητες είναι επίσης ποικίλα προγράμματα «ζωντανών εργαστηρίων», καθώς και παρεμφερή δοκιμαστικά και πιλοτικά προγράμματα. Τα μέτρα αδελφοποίησης και εδρών ΕΧΕ υπό το πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 θα μπορούσαν επίσης να αναπτύξουν σημαντικά τις δραστηριότητες τέτοιων οικοσυστημάτων.

58. Η ΕτΠ σημειώνει ότι οι παγκόσμιες επιστημονικές και επιχειρηματικές κοινότητες έχουν εισέλθει σε μία εποχή ανοικτής καινοτομίας και συν-δημιουργίας, κατά την οποία η διασυνοριακή συνεργασία αποτελεί το νέο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Για την επιτυχή αντιμετώπιση δυσχερών και περίπλοκων ζητημάτων, η ΕτΠ συνιστά να δημιουργήσει η Επιτροπή πλατφόρμες προκλήσεων για την αναζήτηση λύσεων μέσω διατομεακών δικτύων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι εν λόγω πλατφόρμες θα αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες προκλήσεις που αφορούν τις συμμετέχουσες περιφέρειες, θα πρέπει δε να χρησιμοποιούν διαρθρωμένες μεθόδους για να αξιοποιούν καλές ιδέες από το στάδιο του πρωτοτύπου, με την εφαρμογή τους σε πιλοτικά προγράμματα. Αυτό θα κινητοποιήσει τη δύναμη μετασχηματισμού των περιφερειών.

59. Η ΕτΠ τονίζει ότι οι εν λόγω πλατφόρμες θα πρέπει να βασίζονται τόσο στη συγκριτική μάθηση (επιβεβαίωση ιδεών που αποδίδουν σε μία περιφέρεια μέσω της δοκιμής τους σε άλλες περιφέρειες), όσο και στη συγκριτική πρακτική εφαρμογή (παροχή προστιθέμενης αξίας σε νέες ιδέες με τη μετατροπή τους σε πρακτικές καινοτομίες σε περισσότερες περιφέρειες ταυτόχρονα). Στην πιλοτική φάση θα συμμετέχουν πολλές περιφέρειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, π.χ. η υγειονομική περιθάλψη, οι ευκαιρίες σε μία γηράσκουσα κοινωνία, η ενέργεια, το μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα, η γεωργία και τα τρόφιμα κ.λπ.

60. Η ΕτΠ τονίζει τη σημασία του ανώτερου δυνατού επιπέδου μεθοδολογικής ανάπτυξης και της αποτελεσματικής διάδοσης των πορισμάτων. Οι προκλήσεις και τα αποτελέσματα θα πρέπει να δημοσιεύονται σε πλατφόρμες υπολογιστικού νέφους και να εξετάζονται τόσο σε τοπικό επίπεδο, όσο και στις περιφέρειες. Οι κύριοι πρωτοπόροι στην ανάπτυξη και τη διαχείριση πανευρωπαϊκών έργων θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από τον Ορίζοντα 2020 και από τους πόρους συνοχής, με στόχο, μεταξύ άλλων, να δοκιμάζονται οι αποδοτικές μέθοδοι και τα αποτελεσματικά εργαλεία στην πρακτική συνεργασία και διασυνοριακή μάθηση.

61. Η ΕτΠ αναγνωρίζει την ανάγκη για ενεργό καθοδήγηση, ώστε να υποστηριχθεί το πνεύμα διαγενεακής συμμετοχής, το οποίο μπορεί να αποτελέσει βασικό παράγοντα γεφύρωσης του χάσματος καινοτομίας. Όλες οι ομάδες-στόχοι σε διάφορες περιφέρειες και πολιτιστικά περιβάλλοντα –επιστήμονες, δημόσιοι υπάλληλοι, ΜΜΕ και φοιτητές– θα πρέπει να λαμβάνουν καθοδήγηση για την κατανόηση και την ενεργό αμοιβαία συμπλήρωση των προοπτικών τους, καθώς και για τον τρόπο εφαρμογής των σχετικών ιδεών στην πράξη. Τα σχολεία και όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαδραματίζουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο ως προς το θέμα αυτό.

62. Η δημιουργικότητα και η ικανότητα αφομοίωσης κάθε τι νέου έρχεται πολύ φυσικά για τα μικρά παιδιά κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Άξιοι απορίας γιατί το κοινωνικό περιβάλλον και σχολικό σύστημα αδυνατούν να ενδυναμώσουν αυτές τις ιδιότητες σε έναν ενδιαφέροντα, ανοικτό και καινοτόμο τρόπο ζωής. Όλοι οι φορείς θα πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους ώστε τα σχολεία σε όλη την ΕΕ να θέσουν ως πυρήνα των στόχων και των απαιτήσεών τους τη δημιουργικότητα και την ικανότητα μάθησης. Αυτή είναι η φάση στην οποία αναπτύσσεται η βάση της ευρωπαϊκής καινοτομίας.

63. Τέλος, η ΕτΠ κατανοεί τη σημασία της γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ της επιστήμης και της κοινωνίας. Η ΕτΠ ενθαρρύνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετάσχουν ενεργά στις συζητήσεις μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας που ερευνούν και προβάλλουν τον τρόπο μετατροπής των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε πρακτικές της καθημερινότητας. Όλες οι κοινωνικές προκλήσεις διαθέτουν έντονη κοινωνική διάσταση, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ωφέλιμη εφόσον οι επιστήμονες λαμβάνουν γνώση των ζητημάτων και οι φορείς της κοινωνίας κατανοούν τι μπορεί να προσφέρει η επιστήμη. Επίκεντρο του διαλόγου θα πρέπει να είναι η σαφής σύνδεση των τοπικών αναγκών με τα ερευνητικά αποτελέσματα των πυλώνων του Ορίζοντα 2020: των κοινωνικών προκλήσεων, της βιομηχανικής πρωτοπορίας και της επιστημονικής αριστείας. Κατόπιν θα μπορούσαν να δημιουργηθούν φυτώρια ιδεών και κοινωνικών προτύπων για να αποκομιστούν νέα συμπεράσματα από τη σφαίρα του διαλόγου έως τα πραγματικά πρωτότυπα που μπορούν να δοκιμασθούν στην πράξη.

64. Με τις εν λόγω προτάσεις θα επιδιωχθεί πραγματικά η γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας εφόσον μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης. Η ΕτΠ αναγνωρίζει την αναγκαιότητα να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των πρωτοπόρων περιφερειών, των λειτουργικών περιφερειών και των πιο εύαλτων περιφερειών που έχουν χαμηλές επιδόσεις και είναι λιγότερο ευνοημένες. Προφανώς, απαιτούνται συγκεκριμένες στοχευμένες δράσεις και προγράμματα σε κάθε επίπεδο. Πέραν αυτού, τονίζεται η σημασία της υποστήριξης της διαπεριφερειακής συνεργασίας κάθε είδους: η ενεργός σύμπραξη στην ανταλλαγή γνώσης και η συν-δημιουργία των διαδικασιών και των πρακτικών που θα λειτουργήσουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, η διαπεριφερειακή καθοδήγηση, οι πρωτοβουλίες συγκριτικής μάθησης και εφαρμογής που επιτρέπουν στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες να ωφεληθούν από εμπειρίες άλλων, προσφέροντας παράλληλα τα δικά τους πλεονεκτήματα και τη δική τους εμπειρογνομοσύνη για την τροφοδότηση και τη στήριξη της καινοτομίας σε άλλες περιφέρειες. Η εν λόγω ισχυρή περιφερειακή πολυμορφία θα πρέπει να έχει κεντρική σημασία για το νέο συνεργατικό πλεονέκτημα της Ευρώπης.

VIII. ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ

65. Η ΕτΠ πιστεύει ακράδαντα ότι η διαδικασία καθορισμού του τρόπου με τον οποίο οι πολλές προτάσεις και συστάσεις της παρούσας γνωμοδότησης μπορούν να υλοποιηθούν στην πράξη, αφενός, και η από κοινού αναζήτηση πολλά υποσχόμενων προσεγγίσεων για την εφαρμογή τους εντός και μεταξύ των περιφερειακών συνόρων, αφετέρου, αποτελούν την αποτελεσματικότερη οδό μετατροπής των εξαιρετικών προθέσεων σε απτά αποτελέσματα με ισχυρό αντίκτυπο στους δρόμους της Ευρώπης. Αυτό είναι το κλειδί για τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας.

66. Την ευθύνη για τις αλλαγές που απαιτούνται φέρουν όλα τα επίπεδα και όλοι οι φορείς. Την ευθύνη για την υλοποίηση των προτάσεων που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση φέρει κατά κύριο λόγο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και οι αρμόδιοι λήψης αποφάσεων των τοπικών και περιφερειακών αρχών και άλλων φορέων. Ευθύνη, επίσης, έχει και η Ιρλανδική Προεδρία, καθώς και οι προερχείς προεδρίες, που μπορούν να εφαρμόσουν ορισμένες ή όλες τις προτάσεις της γνωμοδότησης το συντομότερο δυνατόν και στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

67. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά να εξασφαλίσουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, η Επιτροπή και άλλοι φορείς ότι θα δοθεί συνέχεια μέσω της συλλογής παραδειγμάτων ορθών πρακτικών. Στόχος είναι να επιταχυνθεί η επιθυμητή αλλαγή τόσο γενικά όσο και μέσω σειράς μέτρων που χαρακτηρίζονται ως έργα προτεραιότητας. Μερικά από αυτά θα πρέπει επίσης να τεθούν στην ημερήσια διάταξη των μελλοντικών προεδριών.

Βρυξέλλες, 30 Μαΐου 2013

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Ramón Luis VALCÁRCCEL SISO